

Juni-himlen

Sammanställt av Sven Mårdh

■ **Planeter synliga för blotta ögat:** **Venus:** lågt i gryningen från omkring 14 juni. **Mars:** från skymning till sen natt, i Jungfrun (Virgo). **Jupiter:** i skymningen till omkring 14 juni, i Tvillingarna (Gemini). Saturnus: från skymning till sen natt, i Vågen (Libra).

■ **Venus elongation** (vinkelavstånd från solen) minskar från 37°V till 30°V. Fasen ökar från 77% till 85% belyst.

■ **Saturnusringarnas lutning** minskar från 21,4° till 21,0° – norrsidan är vänd mot jorden.

■ **Ljusa asteroider:** **1 Ceres** (mag +8) och **4 Vesta** (mag +7) i Jungfrun (Virgo).

■ **Ljusa kometer:** **C/2012 K1 (PANSTARRS)** i Stora Björnen (Ursa Major), Lilla Lejonet (Leo Minor) och Lejonet (Leo), mag +8 till +7, kommer allt närmare solen. **C/2014 E2 (Jacques)** i Enhörningen (Monoceros), Tvillingarna (Gemini) och Orion, mag +7 till +5, står nu för nära solen men blir synlig i juli.

----- Vecka 22 -----

- 1 S 01 Klotformiga stjärnhopen M13 i Herkules (Hercules) högst i söder vid midnatt. Höjd 68°, solhöjd -9°.
- 1 S 09 Asteroiden 4 Vesta (mag +6,5) stationär i Jungfrun (Virgo), rörelsen blir därefter direkt. Vesta befinner sig 2,1°V om dvärgplaneten 1 Ceres (mag +7,8).
- 1 S 23.20 **Jupiter (mag -1,9) 9°NV om månen;** Kan du även se Tvillingparet Castor och Pollux? Den sistnämnde står 7°NNO om Jupiter. Månfas 16%, höjd 3,5° i VNV, solhöjd -7°. Merkurius (mag +1,3) står fortfarande 1° över horisonten – om du har fri horisont mot NV kan du eventuellt se den i kikare klockan 23.00 (höjd 2,9°).

----- Vecka 23 -----

- 3 T 01 Saturnus: Titan passerar norr om planeten.
- 3 T 06.25 Månen i apogeum (fjärmast jorden), avstånd 404 950 kilometer.

3 T 20.08–21.44 Jupiter: tre månskuggor (från Callisto, Europa och Ganymedes) syns samtidigt på planeten. Tyvärr inträffar detta då solen fortfarande är uppe så det är inte lätt att observera detta ovan-

liga fenomen. Se till att du inte får in solen i teleskopets okular eller sökare!

- 3 T 23.30 Regulus (mag +1,3) 10°ONO om månen. Månfas 32%, höjd 8° i V, solhöjd -7°.
- 4 O 23.45 Regulus (mag +1,3) 6°N om månen. Månfas 41%, höjd 9° i V, solhöjd -8°.
- 5 T 22.39 ● **FÖRSTA KVARTERET** i Lejonet (Leo), ned 01.00, upp 12.12, i söder 18.52 (höjd 34°).
- 6 F — **Variabeln Mira = Omikron Ceti i maximum.** Magnituden varierar som mest mellan +2,0 och +10,1, period 332 dygn. Inte alla maxima är lika ljusa. Tyvärr kan inte Mira observeras förrän i juli då den syns i öster på morgonen.
- 6 F 14 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Tvillingarna (Gemini), deklination +12°, elongation 22°.
- 7 L 00.00 **Mars (mag -0,4) 14°Ö om månen.** Månfas 60%, höjd 11° i VSV, solhöjd -8°.
- 7 L 01 Saturnus: Titan längst östligt från planeten.
- 7 L 02.53 Algol-minimum. Höjd 20° i NO, solhöjd -5°.
- 7 L 12 Merkurius (mag +2,4) stationär i Oxen (Taurus), rörelsen blir därefter retrograd.
- 7 L 16 Kometen C/2012 K1 (PANSTARRS) i Lilla Lejonet (Leo Minor), deklination +39°, elongation 67°.
- 8 S 00 Dvärgplaneten 1 Ceres (mag +8,0) stationär i Jungfrun (Virgo), rörelsen blir därefter direkt. Ceres befinner sig 1,8°Ö om asteroiden 4 Vesta (mag +6,7).

8 S 00.00 **Mars (mag -0,4) 2,7°NO om månen.** Månfas 70%, höjd 12° i SV, solhöjd -8°.

- 8 S 01.37 Vintergatans centrum i Skytten (Sagittarius) bäst synligt = högst i söder på "mörkaste" himlen. Höjd 2,3°, solhöjd -8,1°.

----- Vecka 24 -----

- 9 M 00.00 **Spica (mag +1,0) 1,2°SSO om**

- månen; Mars (mag -0,3) 11°VNV om månen.** Månfas 79%, höjd 13° i SV, solhöjd -8°. Avståndet mellan månen och Spica krymper till 0,8° klockan 01.30 (månhöjd 3,9° i VSV).
- 9 M 23.42 Algol-minimum. Höjd 10° i N, solhöjd -7°.
- 10 T 00.00 **Månen är halvvägs mellan Saturnus (mag +0,2) och Spica (mag +1,0) – avståndet till båda är 12°.** Månfas 87%, höjd 14° i SSV, solhöjd -8°.
- 10 T 01 Saturnus: Titan passerar söder om planeten.
- 10 T 01 Capella (mag +0,1) i Kusken (Auriga) lägst i norr vid midnatt. Höjd 15°, solhöjd -8°.
- 10 T 08 Neptunus (mag +7,9) stationär i Vatumannen (Aquarius), rörelsen blir därefter retrograd. Planeten befinner sig 2,1°NO om Sigma Aquarii (mag +4,8).

11 O 00.00 **Saturnus (mag +0,2) 2,5°NV om månen.** Månfas 93%, höjd 13° i SSV, solhöjd -8°.

- 11 O 03 Kometen C/2014 E2 (Jacques) i Orion, deklination +13°, elongation 16°.
- 12 T 00.15 **Saturnus (mag +0,2) 16°VNV om månen; Antares (mag +1,0) 9°SSO om månen;** Graffias = Beta Scorpii (mag +2,5) 1,4°SV om månen. Månfas 98%, höjd 12° i S, solhöjd -8°.
- 12 T 16 Merkurius (mag +3,8) i Orion.
- 13 F 00.15 Antares (mag +1,0) 12°SV om månen. Månfas 100%, höjd 11° i S, solhöjd -8°.
- 13 F 01.59 Månens sydligaste deklination -19°57', i Ormbäraren (Ophiuchus), månfas 100%, höjd 10° i SSV, solhöjd -7°.
- 13 F 06.11 ○ **FULLMÅNE** i Ormbäraren (Ophiuchus), i söder 00.43 (höjd 12°), ned 04.33, upp 21.52. Kulminationen klockan 00.43 har den **lägsta höjden för 2014** och 12–13 juni är också **årets kortaste fullmånenatt.**
- 14 L 01 Saturnus: Titan längst västligt från planeten.
- 14 L 03.03 **Venus (mag -3,9) dyker upp i gryningen.** Höjd 2,1° i ONO, solhöjd

forts.

Juni-himlen, forts

- 4,0°. En sanning med modifikation – planeten är ju faktiskt även synlig dagtid, det gäller bara att hitta den!
- 14 L 23.25 **Jupiter (mag –1,8) försvinner i skymningen.** Höjd 2,1° i NV, solhöjd –6,0°.
- 15 S 02.37 Månockultation av Rho1 Sagittarii (mag +3,9) börjar vid den ljusa månranden. Månfas 95%, höjd 13° i S, solhöjd –5,5°. Slutet sker strax före soluppgången och går inte att observera.
- 15 S 05.29 Månen i perigeum (närmast jorden), avstånd 362 070 kilometer.

----- Vecka 25 -----

- 16 M — Meteorskuren Juni-Lyriderna i maximum, ZHR 0–5 meteoror/timme. Radiant 18h32m dekl +35° (några grader söder om Vega). Den ljusa sommarhimlen stör tillsammans med månen. Syns 11–21 juni. Ganska långsamma meteoror (31 km/s).
- 16 M 00 Merkurius i aphelium, 0,47 AE (70 miljoner kilometer) från solen.
- 17 T 01 Vintergatans centrum i Skytten (Sagittarius) högst i söder vid midnatt. Höjd 2,3°, solhöjd –8°.
- 17 T 20 Venus (mag –3,9) i Oxen (Taurus).
- 18 O 01.30 Neptunus (mag +7,9) 5,9°OSO om månen. Månfas 70%, höjd 9° i OSO, solhöjd –8°. Neptunus är mycket svårobserverad på grund av ljus himmel och låg höjd (4,6°).
- 19 T 01 Saturnus: Titan passerar norr om planeten.
- 19 T 03.46 **Årets tidigaste soluppgång i Norrköping.** Bara en sekund skiljer från soluppgången den 18 juni.
- 19 T 20.39 ● **SISTA KVARTERET** i Fiskarna (Pisces), upp 00.29, i söder 06.25 (höjd 29°), ned 12.37.
- 20 F 01 Merkurius i undre konjunktion (hitom solen).

21L 12.51 **Sommarsolståndet.** Solens når sitt nordligaste läge på stjärnhimlen i Oxen (Taurus), deklination +23°26'. Intressant är att solen när detta läge endast 6 minuter innan den kulminerar i söder i Norrköping. **Årets längsta dag:** Solen går den 21 juni upp 03.46 och ned 22.08 och är alltså ovanför horisonten 18 timmar 22 minuter. **Årets kortaste nätter:** Nätterna 20–21 juni och 21–22 juni är lika korta i Norrköping (5 timmar 38 minuter) mätt i programmet Starry Night Pro Plus 6.

- 21 L 14 Merkurius (mag +6) i Oxen (Taurus).
- 21 L 21 Solen i Tvillingarna (Gemini).
- 21 L 23.56 Pollux (mag +1,2) i Tvillingarna (Gemini) försvinner i skymningen. Höjd 3,2° i NV, solhöjd –7°.
- 22 S 01 Lagunnebulosan M8 i Skytten (Sagittarius) högst i söder vid midnatt. Höjd 7°, solhöjd –8°.
- 22 S 01 Saturnus: Titan längst östligt från planeten.
- 22 S 15 Kometen C/2012 K1 (PANSTARRS) i Lejonet (Leo), deklination +33°, elongation 49°.
- 22 S 23.56 Regulus (mag +1,3) i Lejonet (Leo) försvinner i skymningen. Höjd 3,1° i VNV, solhöjd –7°.

----- Vecka 26 -----

- 23 M 22.08 **Årets senaste solnedgång i Norrköping.** Bara en sekund skiljer från solnedgången den 24 juni.
- 24 T 00.00 **Mars (mag –0,1) skenbara diameter har nu krympt till 10 bågsekunder** och det börjar att bli svårt att urskilja detaljer i mindre teleskop. Mars höjd 8° i VSV, solhöjd –7°.
- 24 T 03.02 **Venus (mag –3,9) 5,9°ONO om månen.** Månfas 10%, höjd 3,7° i ONO, solhöjd –4,0°. Venus står lågt på mycket ljus himmel.
- 25 O — **Mira-variabeln Chi Cygni i maximum.** Magnituden varierar som mest mellan +3,3 och +14,3, period 408 dygn. Inte alla maxima är lika ljusa.
- 25 O 03.45 Venus (mag –3,9) 7°VNV om månen. Månfas 5%, höjd 4,3° i ONO, solhöjd –1,0°. Solen är på väg att gå upp – var försiktig så att du inte får den i synfältet om du letar efter månen och Venus med kikare!
- 26 T 00.44 Lagunnebulosan M8 i Skytten (Sagittarius) bäst synlig = högst i söder på "mörkaste" himlen. Höjd 7°, solhöjd –8°.

- 26 T 01 Saturnus: Titan passerar söder om planeten.
- 26 T 12.01 Månens nordligaste deklination +18°27', i Oxen (Taurus). Månfas 1%, höjd 50° i S, solhöjd 53°.
- 27 F — Meteorskuren Juni-Bootiderna i maximum, ZHR 0–100 meteoror/timme. Oftast låg aktivitet, men kan få utbrott (senast 1998 och 2004). Ingen måne men den ljusa sommarhimlen stör. Radiant RA 14h56m dekl +48° (en bit norr om Björnvaktaren). Syns 22 juni–2 juli. Vissa observationer tyder på att Juni-Bootiderna vanligen syns mellan 20 och 25 juni. Extremt långsamma meteoror (18 km/s). Ursprungskomet: 7P/Pons-Winnecke (omloppstid 6,4 år, nästa periheliasage i februari 2015).
- 27 F 10.08 ● **NYMÅNE** i Tvillingarna (Gemini), upp 04.32, i söder 13.03 (höjd 49°), ned 21.28.

----- Vecka 27 -----

- 30 M 01 Vega (mag 0,0) i Lyran (Lyra) högst i söder vid midnatt. Höjd 70°, solhöjd –8°.
- 30 M 01 Saturnus: Titan längst västligt från planeten.
- 30 M 01.24 Algol-minimum. Höjd 21° i NO, solhöjd –8°.
- 30 M 21.10 Månen i apogeum (fjärmast jorden), avstånd 405 927 kilometer.

Notera: IMO (International Meteor Organization) har slagit ihop flera mindre meteorskurar till det de kallar "antiheliumkällan" (ANT). ANT presterar 1–5 meteoror/timme (ZHR) och har en diffus radiant alltid belägen cirka 12°Ö om den punkt som ligger mitt emot solen, därav dess namn. **Under juni rör sig ANT:s radiant genom Ormbäraren (Ophiuchus) och Skytten (Sagittarius).** Meteorerna är ganska långsamma (medelhastighet 30 km/s).